

FÅNGE I NÄTET

Lärarhandledning

I den här övningen får eleverna träna på att söka, granska och tolka information från olika typer av källor på internet. De får reflektera kring vad det är som gör att vissa källor är mer tillförlitliga än andra.

Eleverna ska läsa och värdera olika källor som beskriver situationen på Kuba. Uppgiften är konstruerad för att skapa en konflikt mellan olika perspektiv och tvinga eleverna att förhålla sig till oförenliga beskrivningar av verkligheten.

Ett viktigt syfte är att göra eleverna mer medvetna om hur komplicerat informationsökning på nätet kan vara och hur val av källor ger skilda bilder av människor, samhällen och skeenden.

UTGÅNGSPUNKTER

Att kunna söka och värdera information kräver dels goda källkritiska färdigheter, dels att den som söker har en komplex förståelse av fenomenet som informationen handlar om. I den här övningen får eleverna utveckla sin källkritiska förmåga, men också undersöka samband mellan politiska system och respekten för de mänskliga rättigheterna.

Genom att eleverna börjar med att söka information, utan någon förförståelse för ämnet och utan källkritiska verktyg, kommer de problem som de stöter på i informationsökningsprocessen kunna utgöra en utgångspunkt för ett fortsatt arbete med källkritik.

FOTO: CHRISTOFFER DAHLIN

”Fänge i nätet?” genomförs i samhällskunskapen på Alströmergymnasiet i Allingsås. Nathalie Engwall och Olivia Jansson arbetar tillsammans i en ”research-grupp” och granskar artiklar.

GENOMFÖRANDE

Övningen är uppdelad i fyra steg. Vänta med att dela ut instruktionerna för steg två, tre och fyra tills efter de har genomfört steg ett (dessa finns på ett separat papper, se elevinstruktionerna till övningen).

Börja med att dela in klassen i grupper (fyra i varje grupp). Låt dem därefter dela upp sig i par inom gruppen (research-grupper). Det är researchgrupperna som ska söka information och resultatet presenteras i den större gruppen med fyra

elever. Uppgiften ser likadan ut för båda researchgrupperna, men källorna skiljer sig åt. Den ena researchgruppen får bara källor som ger en positiv bild av Kuba, den andra får källor som bara ger en negativ bild. Syftet är att ställa dessa bilder mot varandra för att låta eleverna försöka komma fram till vilken bild som är mest korrekt. Varje grupp får samma frågor:

1. VEM ÄR MIGUEL DIAZ-CANEL? Hur beskrivs han, hur blev han vald till president och vad kommer det innebära för Kuba?

2. HUR ÄR LIVET PÅ KUBA? Är Kuba ett välmående land? Vad har landet för ekonomiskt system? Har kubanerna tillgång till mat, sjukvård och utbildning? Hur fungerar ekonomin?

3. VEM BESTÄMMER OCH HUR? Hur styrs Kuba? Vem har makten i landet? Vilket inflytande har medborgarna? Finns det yttrandefrihet? Hur behandlas kubanerna av polis, myndigheter och rättsväsende?

4. ALLA HAR BRISTER – MEN VEMS FEL ÄR DET? Finns det några brister eller problem i landet? I så fall vilka? Om det finns – vem eller vad är orsaken till dessa problem?

5. SAMMANFATTNING. Sammanfatta kort bilden av Kuba som ni har fått genom att ta del av källorna.

Källor:

Researchgrupp 1 får följande källor:

1. ["En märklig diktator"](#)
2. ["Så fungerar valen på Kuba och därför är de så unika"](#)
3. ["May day celebrations in Cuba"](#)

Researchgrupp 2 får följande källor:

4. ["Maktskiftet på Kuba ett ansiktslyft – den verkliga makten blir kvar hos det revolutionära gamla gardet"](#)
5. ["Miguel Diaz-Canel named Cuba's new president"](#)
6. ["Mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer i Kuba"](#)

Fakta om källorna:

1. *Svensk-Kubanska Föreningen* är en svensk organisation. Syftet med verksamheten är enligt organisationen att "stödja den socialistiska revolutionen på Kuba och det kubanska folkets kamp mot imperialismen ...".
2. *Proletären* är en nyhetstidning som utkommer varje vecka. Tidningen är organ för Kommunistiska Partiet.
3. *The Real News* beskriver sig som en oberoende nyhetsbyrå med huvudkontor i Baltimore. Nyhetsbyrån drivs utan vinstintresse och tar inte emot pengar från annonsörer, företag eller regeringar.
4. *YLE* är Finlands public service-bolag för radio och TV.
5. *CNN* är ett privat TV-bolag som ägs av Time Warner. TV-bolaget har sitt huvudkontor i Atlanta i USA.
6. På *svenska regeringens hemsida* samlas *Utrikesdepartementets rapporter* som belyser situationen för mänskliga rättigheter i olika länder.

STEG 1. Dela in klassen i grupper (stora gruppen med fyra elever). Se därefter till att varje grupp delar upp sig i par (research-gruppen). Dela ut uppgiftsbeskrivningar till grupperna, så att varje reserchgrupp har var sin, men i olika versioner. Research-grupperna arbetar enskilt och försöker besvara sina frågor genom att använda de källor som de har fått.

STEG 2. När reasearch-grupperna har sökt information ska de presentera vad de har kommit fram till i stora gruppen. När båda research-grupperna har presenterat sina svar diskuteras de olika bilderna av Kuba. Vilka skillnader och vilka likheter ser de? Vems bild av Kuba tror de är mest korrekt?

STEG 3. Därefter återgår de till sina research-grupper för att analysera källorna som de har använt mer ingående. De undersöker trovärdigheten i källorna genom att svara på:

- Vem står bakom sidan? Vad står det om organisationen, företaget, personen eller myndigheten som står bakom sajten.
- Finns det risk att informationen är vinklad på något sätt? Kan ni se det? I så fall hur?
- När tillkom informationen? Är den ny eller gammal?
- Är källan beroende av någon annan källa? Hänvisar den till någon annan sida, rapport, artikel, uttalande osv.?

STEG 4. De återsamlas i stora gruppen igen och presenterar vad de har kommit fram till om sina källor. Avslutningsvis diskuterar de:

- Vilka källor är mest trovärdiga och varför tycker ni det? Tänk på att motivera era svar!
- Hur bör man gå tillväga för att hitta tillförlitlig information på nätet?

AVSLUTNING

Eleverna presenterar vad de har kommit fram till i sina grupper. Sammanfatta deras slutsatser och gå igenom diskussionsfrågorna i steg fyra gemensamt.

När eleverna börjat bli medvetna om hur problematiskt det kan vara att söka och värdera information kan det vara en bra idé att börja undervisa om källkritik. Utgå till exempel från skolverkets *Kolla källan*:

<http://www.skolverket.se/skolutveckling/resurser-for-larande/kollakallan>

VARFÖR?

Läroplanen för gymnasieskolan – skolans värdegrund och uppgifter

- ”Utbildningen ska förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna”
- ”Människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet mellan kvinnor och män samt solidaritet mellan människor är de värden som utbildningen ska gestalta och förmedla.”
- ”Eleverna ska också kunna orientera sig i en komplex verklighet med stort informationsflöde och snabb förändringstakt. Deras förmåga att finna, tillägna sig och använda ny kunskap blir därför viktig.”

Centralt innehåll i samhällskunskap 1a1 och 1b

- ”Metoder för att kritiskt bearbeta information, till exempel källkritik”

Centralt innehåll i svenska 1:

- ”Grundläggande källkritik”